

Verklarende woordenlijst en gebruikte afkortingen

A

Aandachtsgebied	Het gebied waar de voorgenomen activiteiten gepland zijn en waar mogelijke effecten van de activiteit kunnen optreden.
Aanwas	Aan een kust of oever door afzetting van materiaal ontstane strook nieuw land.
Aardtrilling	trilling in de aardkorst en aan het aardoppervlak ten gevolge van een aardschok
Abiotisch	biotoop behorende tot de niet levende natuur
Afblazen	Het laten ontsnappen van gas naar de atmosfeer gedurende kortere tijd voor het drukvrij maken van de installatie bij onderhoudswerkzaamheden of onvoorziene omstandigheden.
(Af)fakkelen	het verbranden van gas
Alternatief	Andere wijze dan de voorgenomen activiteit om (in aanvaardbare mate) tegemoet te komen aan de doelstelling(en). De Wet milieubeheer schrijft voor, dat in een MER alleen alternatieven moeten worden beschouwd, die redelijkerwijs in de besluitvorming een rol kunnen spelen.
Autonome ontwikkeling	alle natuurlijke en kunstmatige toekomstige ontwikkelingen en activiteiten die men redelijkerwijs kan verwachten izonder de voorgenomen activiteit; het betreft alleen die ontwikkelingen die redelijkerwijs kunnen worden voorzien

B

Basiskustlijn (BKL)	Kustlijn die in het kader van de kustlijn­zorg zal worden gehandhaafd. In het algemeen de positie van de gemiddelde kustlijn op 1 januari 1990.
Beheer	Het geheel van activiteiten dat noodzakelijk is om te waarborgen dat de functies van de waterkering blijven voldoen aan de daarvoor vastgestelde eisen en normen.
Beoordelingsprofiel	Denkbeeldig minimum profiel van gedefinieerde afmetingen waarbinnen zich geen objecten bevinden, dat binnen het werkelijk aanwezige profiel moet passen en dat de garantie moet bieden dat de waterkering voldoende sterk is.
Berging	De hoeveelheid water die binnen een bepaald gebied kan worden vastgehouden in de bodem of in het oppervlaktewater.
Bestaande gasvelden	Ondergrondse structuren waarvan – middels proefboringen – is vastgesteld dat ze gasvoerend zijn.
Bevoegd gezag	de overheidsinstantie die bevoegd is het m.e.r.-plichtige besluit te nemen en die de m.e.r.-procedure organiseert

Bezinken	Het proces waarbij een sediment door een te geringe stroomsnelheid naar de bodem zakt.
Biotoop	Plaats waar een dier of plant geheel in zijn omgeving ingepast is / homogeen groei- of woongebied / Gebied met karakteristieke levensomstandigheden, gekenmerkt door een bepaalde flora en fauna.
Blow-out	uitbarsting → ongecontroleerde uitstroom van gas en condensaat of olie (in geval van een calamiteit)
Bodemdaling	Daling van het aardoppervlak als gevolg van gas onttrekking waarbij de gasvoerende laag wordt samengedrukt.
Bodemdalingsnelheid	Daling van het aardoppervlak per tijdseenheid als gevolg van gaswinning (onafhankelijk van compenserende sedimentatie).
Boezem	Het stelsel van met elkaar in open verbinding staande waterlopen en meren waarop het water van lager gelegen polders wordt uitgeslagen en dienend voor eventueel tijdelijke berging en lozing op het buitenwater.
Boorgruis	vermalen materiaal uit de ondergrond dat bij een boring vrijkomt
Boorlocatie	bovengrondse oppervlakte van waar de proefboring wordt uitgevoerd, ofwel de locatie van de boorinstallatie
Boorspoeling	boorvloeistof om de beitel tijdens het boren te koelen en vermalen gesteente aan de oppervlakte te brengen
Brak water	Water dat noch zout, noch zoet is. Het zit tussen deze twee categorieën in. Water met een chloridegehalte tussen 300 en 10.000 mg/l.
Branding	De plaats voor de kust waar de zee ondiep wordt en waar de golven steiler worden en vervolgens overslaan.
Brine	brijn, water dat door toevoeging van zout een hoog soortelijk gewicht heeft; wordt in de put gebracht om voldoende druk op het reservoir te zetten
BVKA	Bedrijfsvoorkeursalternatief; het voor de NAM economisch meest aantrekkelijke alternatief

C

Casing	verbuizing, bekledingsbuizen
Commissie m.e.r.	onafhankelijke commissie die het bevoegd gezag adviseert over de richtlijnen voor de inhoud van het MER en de beoordeling van de kwaliteit van het MER
Condensaat	vloeibaar mengsel van koolwaterstoffen dat bij de gasproductie vrijkomt bij afkoeling en drukverhoging
Cumulatief effect	Effect van verschillende vormen van milieu-invloeden tezamen, waarbij de gevolgen van de vormen afzonderlijk niet ernstig behoeven te zijn, maar van de verschillende vormen tezamen mogelijk wel.

D

---

dB	decibel → maat voor de omvang van geluidenergie ofwel geluidsterkte, die de verhouding weergeeft tussen de omvang (hardheid) en de hoogte (intensiteit)
dB(A)	decibel (A-gewogen) → maat voor de geluidsterkte gecorrigeerd naar de gevoeligheid van het menselijke oor
Deklaag	Een slecht doorlatende laag waarmee het geheel van oudere afzettingen aan het maaiveld wordt afgedekt.
Delta	Een afzetting voor de monding van een rivier of kust.
Dijkskwel	Kwel als gevolg van een verschil in waterstand aan weerszijden van de dijk.
Drainage	De afvoer van water uit de bodem, eventueel door middel van een stelsel van doorlatende buizen.
Drooglegging	Het hoogteverschil tussen de waterspiegel in een waterloop en het grondoppervlak.
Duiker	Kokervormige constructie die twee waterlopen met elkaar verbindt.
Duinvallei	Primair: een laagte tussen een oude zeereep en een nieuwe zeereep; een oorspronkelijke strandvlakte of vlak. Secundair: laagten die door winderosie zijn uitgeblazen tot het grondwaterniveau.
Duinvoet	De overgang van strand naar duin. De positie van de duinvoet in een dwarsprofiel wordt door veel beheerders gedefinieerd met behulp van een in de tijd constante hoogtelijn (bijvoorbeeld NAP +3m).

E

Eb	Afgaand water, het dalen van de waterspiegel na de vloed.
Ecologie	leer van de betrekkingen tussen organismen onderling en tussen organismen en groepen van organismen en hun omgeving (relaties tussen planten, dieren en hun omgeving)
Ecologische waterkwaliteit	de kwaliteit van het oppervlaktewater uitgedrukt in het functioneren van de planten en dieren ten opzichte van elkaar en hun omgeving.
Effect	uitwerking op het milieu van de voorgenomen activiteit of één der in beschouwing genomen alternatieven
EHS	Ecologische Hoofdstructuur (aan elkaar geschakelde natuurgebieden)
Emissie	uitwerp van stoffen of de geluidproductie van een bron of inrichting (de hoeveelheid die op een bepaald punt ontvangen wordt is de immissie)
Equivalent geluidniveau	het energetisch gemiddelde van de fluctuerende geluiddruk niveaus van het ter plaatse gedurende een bepaalde periode optredende geluid.

Erosie	De verplaatsing van materiaal door een bewegend medium, zoals water, ijs en de wind. Deze met puin beladen media hebben ook een afbrekende werking.
Estuarien	Betrekking hebbend op een estuarium.
Estuarium	Een trechtvormige riviermond (daar waar de rivier in de zee uitkomt) met een waterbeweging onder invloed van het getij. De belangrijkste kenmerken van een estuarium zijn de mengeling van zoet en zout water en het bestaan van hoog en laag water.
Etmaalwaarde	de hoogste van de volgende drie waarden: equivalent geluidniveau over de dagperiode , equivalent geluidniveau over de avondperiode + 5 dB, equivalent geluidniveau over de nachtperiode + 10 dB. Voor verdere definities van akoestische termen wordt verwezen naar http://www.sonus.nl/dutch/begrippen/omschra_e.html
Evaluatie	het onderzoeken of in een concreet geval de daadwerkelijk optredende gevolgen bij aanleg en gebruik van een activiteit binnen de grenzen blijven van de gevolgen die mede op basis van het milieueffectrapport ten tijde van het besluit werden verwacht en van de voorwaarden die deel uitmaken van dit besluit
Exploratieboring	Een boring met als doel het verzamelen van geologische , geofysische en chemische gegevens over de aanwezigheid van gas/olie om het later efficiënt te kunnen winnen.
Exploratieput	boorgat inclusief afsluiting na het uitvoeren van een exploratie boring
EZ	economische zaken

F

Fauna	De dierenwereld (van een gebied).
Flora	De plantenwereld (van een bepaalde regio).
Freatisch grondwater	Het water onder de grondwaterspiegel in een relatief goed doorlatende laag en boven een eerste slecht doorlatende of ondoorlatende laag.

G

Gaswinning	het uit de grond onttrekken van aardgas
GBI	Gas Behandelings Installatie
GDF	Gas Depletion Facility
Gedevieerd boren	Schuin boren.
Geluidshinder	gevaar, schade of hinder als gevolg van geluid
(Geluids)contour	(denkbeeldige) lijn langs een geluidsbron, die punten met eenzelfde geluidsniveau verbindt
Geomorfologie	De wetenschap die de vormen van het landschap en de processen die daarbij een rol spelen of hebben gespeeld, bestudeert.

Getijde	Het afwisselend rijzen (vloed) en dalen (eb) van het zeewater onder invloed van de door de zon en maan uitgeoefende aantrekkingskracht.
Geul	Eindresultaat van bodemerosie.
GPS	Global Positioning System (sateliet plaatsbepalingssysteem)
Grensmilieu	Een afscheiding in het landschap tussen zones, welke van het ene systeem naar het andere gaat. Bij een vage en geleidelijke overgang (gradiënt) van het ene milieu in het andere, treffen we de grootste diversiteit van soorten aan.
Grenswaarde	beleidsmatig vastgestelde norm waarmee beoogd wordt een minimaal beschermingsniveau van watersystemen te garanderen
Grondsoort	Materiaal waaruit de ondergrond bestaat: zand en klei bijv. In dit materiaal wordt een bodem gevormd.
Grondwater	Het water in de ondergrond dat spleten, holten en poriën vult.
Grondwaterkwel	Kwel als gevolg van een verschil in grondwaterstand en oppervlaktewaterpeil.
Grondwaterspiegel	De bovenzijde van de met water verzadigde zone in de bodem.
Grondwaterstroming	De stroming van water door de poriën tussen de gronddeeltjes.
Grondwatersysteem	De combinatie van water dat zich in de bodem en ondergrond beweegt en het materiaal waar het doorheen beweegt.

H

Habitat	leefgebied van een organisme of een levensgemeenschap
HDD-boring	Horizontal Deviated Drilling (horizontaal gestuurde boring)
Hydraat	kristalachtige ijsverbindingen

I

Immissie	concentratie op leefniveau
Infiltratie	Het indringen van water in de grond.
Intrusie	Het landinwaarts binnendringen van zeewater via watervoerende lagen.
Inundatie	Onder water raken van ofwel de begrenzing van een stroom of een ander oppervlaktewaterlichaam, ofwel van gebieden die normaal niet onder water staan.

J

JARKUS	Landelijk bestand met jaarlijkse diepte- en hoogtemetingen van de Nederlandse zandige kust.
--------	---

K

Keur	Verordening met strafbepaling van een waterschap.
Keurgebied	Gebied waarop de keur van toepassing is.

Klei	Door chemische verwerking ontstane minerale deeltjes , met een korrelgrootte kleiner dan 0,002 mm
Komberging	De mogelijkheid voor stromend water om bij opstuwung (door bijvoorbeeld vloed) een 'uitweg' te vinden. Door het vastleggen van rivierarmen met getijde-werking moet eenzelfde hoeveelheid water met een kleinere stroombedding genoeg nemen.
Kombergingsgebied	Getijde bekken achter een zeegat tussen twee waddeneilanden en tussen de wantijen die onder invloed van de getijdenstromen afwisselend vol- en leeglopen.
Kreekrug	Lage wal, die zijn ontstaan dankt aan de in en langs de bedding van een kreek optredende relatief sterke sedimentatie en/of ontstond doordat bij de vorming van de kreek ter weerszijden daarvan veenmassa's voor de erosie gespaard bleven en vervolgens door ontwatering of bedekking (of moertering) gingen inklinken.
Kritiek grensprofiel	Grensprofiel dat aan de landwaartse zijde van het duin is gesitueerd. Als het kritiek grensprofiel doorbreekt, is het duin als totaal bezweken.
Krw	Europese kaderrichtlijn water.
Kwel	1) het uitreden van grondwater aan het grondoppervlak of in waterlopen, 2) opwaartse stroming van grondwater tussen watervoerende pakketten.
Kwelder	Buitendijkse afzettingen van zand en slib met daarop een natuurlijk gevestigde vegetatie die bestand is tegen regelmatige overstromingen door zout water o.i.v. van het getij.
Kwelder of Schor	Buitendijks gebied langs de zeekust dat alleen nog bij zeer hoge vloed wordt overstroomd. In Zuidwest-Nederland is de term "schor" gebruikelijk.
Kwelderwal	Een zandige rug op een kwelder, ontstaan tijdens stormvloed.
Kwelflux	Het volume grondwater dat uitreed

L

Lagune	Door een rif of schoorwallen bijna of geheel afgesloten deel van de zee.
Legger	Document waarin is omschreven waaraan de (primaire) waterkering moet voldoen naar richting, vorm, afmeting en constructie en waarin de keurbegrenzungen worden weergegeven.

M

Meest milieuvriendelijk alternatief	alternatief waarbij de best bestaande mogelijkheden ter bescherming van het vriendelijke alternatief milieu worden toegepast (Wet milieubeheer); aangezien het hier gaat om een (MAA) alternatief, gelden dezelfde beperkingen die zijn omschreven voor andere alternatieven: dat betekent dat het niet louter een referentie is (de ideale oplossing voor het milieu) maar behoort tot de alternatieven die redelijkerwijs bij de besluitvorming een rol spelen
MER	Milieu Effect Rapport (het product van een m.e.r.).
M.e.r.	Milieueffectrapportage; een hulpmiddel bij de besluitvorming, dat bestaat uit het maken, beoordelen en gebruiken van een MER en het evalueren achteraf van de gevolgen voor het milieu van de uitvoering van een mede op basis van dat MER genomen besluit, een en ander met inachtneming van de voorgeschreven procedurele uitgangspunten.
M.e.r.-plicht	de verplichting tot het opstellen van een milieueffectrapport voor een bepaald besluit over een bepaalde activiteit
Methanol	chemische verbinding die wordt gebruikt om vriespunt te verlagen en water te binden bij gasproductie
Milieu	het geheel van en de relaties tussen water, bodem, lucht, mensen, dieren, planten en goederen (Wet milieubeheer)
Milieueffecten	gevolgen van een activiteit voor het fysieke milieu, gezien vanuit het belang van de bescherming van mensen, dieren, planten, goederen, water, bodem, lucht en de relaties daartussen, evenals de bescherming van esthetische, natuurwetenschappelijke en cultuurhistorische waarden (Wet milieubeheer)
MMA	meest milieuvriendelijk alternatief
Monitoring	het uitvoeren van metingen met een bepaalde doelstelling en volgens een bepaalde strategie

N

NAP	Normaal Amsterdams Peil. Een NAP-hoogte van 0 m is ongeveer gelijk aan gemiddeld zeeniveau
Nbw	Natuurbeschermingswet
NER	Nederlandse emissierichtlijn
Nm ³	normaal kubieke m gas. Het volume bij 273,15 K en 101,324 kPa. Referentieconditie te gebruiken voor metingen en berekeningen.
NOx	stikstofoxiden
NRB	Nederlandse Richtlijn Bodembescherming
Nutriënten	Voedingsstoffen.

O

Ontpolderen	Een poldergebied weer teruggeven aan de zee / zee-arm waardoor het invloed ondergaat van de getijden. Het kan een manier zijn om de komberging van de zee-arm te vergroten en daarmee de kans op dijkdoorbraken te verkleinen. De polder zal veranderen in een nieuw schorren- en slikkengebied.
Ontwatering	De afvoer van water uit percelen naar een stelsel van waterlopen, over en door de grond en eventueel door drainagebuizen en greppels.
Ontwerpstormvloed	Zeer zware stormvloed waarbij een juist veilig dwarsprofiel van een duinenkust niet doorbreekt. De toelaatbare bezwijkkans van een duinenkust met een primaire waterkeringsfunctie is gelijk aan 1/10 maal de gemiddelde jaarlijkse overschrijding.
Oppervlaktewatersysteem	Het geheel van beken , sloten, waterlopen, plassen en meren.
Opwas	Door sedimentatie ontstaan eiland in een rivier of zeearm.

P

Piekafvoer	Hoogste afvoer tijdens of na een regenperiode.
Piekgeluid	impulsachtig geluid
Plaatsgebonden risico	onder plaatsgebonden risico op plaats p, veroorzaakt door een inrichting, wordt verstaan: de kans per jaar die een persoon die zich op plaats p bevindt, zou hebben om dodelijk te worden getroffen door enig ongeval binnen de inrichting, als de persoon zich continue, dus 24 uur per etmaal, zonder bescherming tegen de schadelijke gevolgen van het ongeval op die plaats zou bevinden. Voorheen genoemd persoonlijk risico.
PKB	Planologische Kernbeslissing waarin de hoofdlijnen van het rijksbeleid (geïntegreerd beleid) met betrekking tot een bepaald gebied is opgenomen.
Plaat	Een bij normale eb, onbegroeide, droogvallende op- of aanwas die aan de oppervlakte zandig is.
Polder	In het gebied overwegend omdijkte stukken land, gewonnen op de zee meestal nadat deze door opslibbing een hoger gelegen schor had gevormd.
Potentiaal drukverschil	De hoogte van een waterkolom boven een referentieniveau. Bij twee punten met verschillende potentiaal zal op een gelijke diepte ten opzichte van het referentieniveau een verschillende spanning heersen. Als gevolg van dit drukverschil zal er stroming plaatsvinden van het punt met hoge potentiaal naar het punt met lage potentiaal.
Profiel van vrije ruimte	Vrij te houden ruimte voor het blijvend kunnen realiseren van de waterkerende functie van een kering, ook in de toekomst.

R

Regressie	Een zeewaartse verschuiving van de kustlijn.
Reliëf	De oneffenheden tussen twee punten op het aardoppervlak.
Reservoir	ondergrondse poreuze en doorlaatbare steenformatie waarin olie en/of gas is opgeslagen
Richtlijnen	de door het bevoegd gezag na het vooroverleg te bepalen wenselijke inhoud van het op te stellen milieueffectrapport
Risico	het product van de kans op het optreden van een incident en het ongewenste effect van dat incident

S

Schoonproduceren	Het doel van schoon produceren is de in de put aanwezige vloeistof en vaste deeltjes te verwijderen, opdat daarna representatieve tests met betrekking tot het productiepotentieel kunnen worden uitgevoerd (zie bijlage 2 van het MER)
Schor	Buitendijks gebied dat alleen bij uitzonderlijk hoog water overstroomt. Geheelbegroeide op- of aanwas. Elders in Nederland ook wel gors of kwelder.
Sediment	Het door bewegend ijs, stromend water of de wind achterlaten van het door deze transporterende media meegenomen los materiaal. Sedimentatie treedt op als de genoemde media niet meer in staat zijn het materiaal verder te vervoeren, wat bijvoorbeeld weer het geval is als hun snelheid vermindert of ze grotere hoeveelheden puin krijgen te verwerken.
Selnering	Turf afgraven voor de winning van zout. Dit gebeurde in gebieden waar het veen doordrenkt was van zout, o.a. in Friesland.
Silt	Sedimentdeeltjes tussen 2 en 63 micron in doorsnee.
Slikken	Onbegroeide op- of aanwas van een kustgebied, die bij eb normaal droogvalt en aan de oppervlakte uit enigszins kleilig materiaal bestaat.
SO ₂	zwaveldioxide
Spuien	Het periodiek afvoeren van water doormiddel van een spui-sluis, doorgaans door het opbouwen van voldoende hoogteverschil waardoor een krachtige waterstroom ontstaat
Startnotitie	eerste product in de m.e.r.-procedure, waarmee de voorgenomen activiteit bekend wordt gemaakt (wat, waar en waarom) en waarin de milieueffecten globaal worden aangeduid

Steltlopers	Vogelsoort die voedselgebieden vindt op slikken, platen en schorren. Ze eten vooral bodemdierpjes. De vorm van de snavel is aangepast aan de prooi. Met hun lange poten (steltten) kunnen de vogels langer op de zandplaten blijven als het hoogwater wordt. Daarna zullen ze een hoogwatervluchtplaats (vaak karrevelden en inlagen) zoeken om te overtijen. Voorbeelden van steltlopers; scholekster, grutto, wulp, kluut en zilverplevier.
Stijghoogte	De som van de drukhoogte en plaatshoogte overeenkomend met de afstand van het peil dat met een tensiometer kan worden gemeten, tot het referentieniveau ten opzichte waarvan de plaatshoogte is bepaald.
Strandwal	In het Holoceen (na het afsmelten van het ijs na de laatste ijstijd) gevormde zandbank, evenwijdig aan de (huidige) kust, die bij normale getijden boven water uitstak (door de branding van de zee op een schoorwal gevormde rug die bij eb gedeeltelijk droog ligt). Hierop hebben zich duinen gevormd (ze dragen de jonge duinformaties). Landwaarts van deze jonge kustformaties ligt plaatselijk nog een groep strandwallen met lage duinen.
Stroomafwaarts	Richting van bron naar monding.
Stroomgebied	Het gebied dat afwatert op een bepaalde beek of waterloop.
Stroomopwaarts	Richting van monding naar bron.

T

Testen	Na iedere exploratie boring dient de put getest te worden gedurende enkele dagen. De belangrijkste doelen bij het testen van exploratieputten zijn de bepalingen van capaciteit en productiviteit van het gasveld.
Transgressie	Een landwaartse verschuiving van de kustlijn.

V

VA	zie Voorgenomen activiteit
Verbuizing	systeem van buizen dat in het boorgat wordt aangebracht, waarvan de maten afnemen met de diepte van de boorput
Verdieping	Het dieper maken van de vaargeul, zodat de havens voor grotere schepen met meer diepgang onafhankelijk van het tij bereikbaar zijn.
Verziltning	Het proces waarbij zout zich concentreert in de bovenste laag van de bodem. Veelal ontstaat verziltning doordat bij een toevoer van water in een warm gebied het water verdampt waarbij de in het water opgeloste stoffen achterblijven.
Voorgenomen activiteit	datgene wat volgens de startnotitie het initiatief inhoudt, ook wel VA
Voorkeursalternatief	gekozen uitvoeringsmethode

W

Wad	Uit zandig materiaal bestaande onbegroeide opwas in het waddengebied die bij eb droogvalt.
Waddengebied	Wordt hier gebruikt als het 'PKB-Waddenzeegebied' inclusief (natuur)gebieden grenzend aan de Waddenzee zelf.
Waterkeringszone	Zone in het duingebied (en eventueel landwaarts daarvan) die als waterkering wordt aangemerkt en door de waterkeringbeheerder wordt beheerd (ook wel beheersgebied; keurzone).
Waterscheiding	De grens tussen twee stroomgebieden.
Wbb	Wet bodembescherming
Wetland	Waterrijk natuurgebied.
Wm	Wet milieubeheer
Work over	work-over werkzaamheden omvatten een uitgebreid pakket taken die gericht zijn op putten ondergronds af te werken, te onderhouden en/of te repareren. Bij work-over werkzaamheden wordt gebruik gemaakt van een soortgelijke installatie waarmee boringen worden verricht (zie bijlage 2 van het MER)
Wro	Wet op de ruimtelijke ordening
Wvo	Wet verontreiniging oppervlaktewateren

Z

Zand	Minerale deeltjes met een korrelgrootte van 0,05 - 2 mm. Ook wel: 63 tot 2000 micron, afhankelijk van de gehanteerde indeling.
Zandhonger	Hoeveelheid sediment die nodig is om een daling van de bodem en zeespiegelstijging te compenseren.
Zavel	Een zandige klei.
Zeehonden	Er zijn in totaal bijna 30 verschillende soorten van dit zoogdier. In het studiegebied komt de Gewone zeehond (<i>Phoca Vitulina</i>) voor.
Zeereep	Een direct aan de kust liggende zeeverende duinenrij.
Zeespiegelstijging	Relatieve zeespiegelstijging is het gecombineerde effect van stijging van de zeespiegel en daling van het land.
Zomerpolder	Polder gelegen buiten de primaire zeekering (Deltadijk).
Zoutgradiënt	Ontstaat door vermenging van zoet en zout water in Waddenzee / Lauwersmeer.

Aantekeningen